

Wizyta w historycznym domu farmerskim pozwala zwiedzającym na poznanie realiów życia kaszubskich pionierów w Kanadzie

Pierwsze domy osadników były bardzo prymitywne. Wyglądem przypominały drewniane szopy przykryte dachem z wydrążonych pni cedrowych. Aby sprostać regulacjom prawnym Korony do otrzymania darmowego tytułu własności ziemi trzeba było budować większe domy „drugiej generacji” (takie jak ten w skansenie). Ciągle miały one jeszcze minimalną wymaganą powierzchnię 18 x 24 stopy (ok. 5.5 x 7.5 m). Dopiero później dołączano do nich przybudówki, które często nawet dwukrotnie powiększały pierwotną powierzchnię. Na wyposażenie wnętrza początkowo składały się czysto praktyczne sprzęty, takie jak proste drewniane ławy, stoły i łóżka. Były one z czasem zastępowane przez meble wykonywane przez lokalnych producentów wykształconych w polsko-kaszubskiej tradycji. Jeszcze później, domy wyposażano w meble wykonywane w fabrykach. Były to metalowe łóżka, drewniane szafki z umywalkami jak ta, która znajduje się na piętrze we wschodniej sypialni. W każdym niemal domu znajdowały się drewniane skrzynie na bieliznę pościelową – były one dawane w prezencie córkom jako posag. Wśród zgromadzonych sprzętów można też zobaczyć kilka szafek na bieliznę osobistą wykonanych jeszcze w XIX wieku.

Letnia kuchnia

W przybudówce domu znajduje się letnia kuchnia. Stoi w niej drugi piec kuchenny używany do gotowania i robienia zapraw podczas letnich upałów. Jest w niej również ręcznie wykonany stół, rozkładana kanapa oraz skrzynia, w której rodzina Burchatów przywiozła do Kanady cały swój dobytek.

Niektóre aspekty ówczesnego życia pionierów są wyjaśnione na specjalnych tablicach informacyjnych. Można na nich zobaczyć oryginalne mapy z przydziałem ziemi i nazwiskami właścicieli z późniejszymi dopiskami na terenach wcześniej niezasiedlonych, a także akty nadania własności.

Polscy Kaszubi przyjechali do Kanady w poszukiwaniu uprawnej ziemi. Otrzymali tereny, na których w pocie czoła musieli karczować drzewa i wybierać kamienie, aby zamienić je w życiodajne rolnicze pola. Historia ich trudu połączona z wolą przetrwania i silnym przywiązaniem do tradycji stała się podłożem do utworzenia muzealnej ekspozycji.

Dziękujemy wszystkim zwiedzającym za zainteresowanie naszą kulturą, tradycją i historią, z której jesteśmy dumni!

Canada's Polish Kashub Heritage Museum, Wilno, On
Tel: 613-756-6937 email: maskconn@magma.ca
Shirley Mask Connolly [Kustosz]

WITÔMË/WITAMY/WELCOME w zabytkowym Domu Farmerskim pierwszych osadników z polskich Kaszub

1 lutego 2004 r. dom został podarowany stowarzyszeniu

Wilno Heritage Society

2 listopada 2006 r. został przewieziony do

Wilno Heritage Park

i odrestaurowany przez

Wilno Heritage Society oraz przyjaciół
kultury polskich Kaszubów

1 sierpnia 2008 r. podczas obchodów

**150 rocznicy przybycia do Kanady
pierwszych polskich Kaszubów**

odbyło się uroczyste otwarcie domu dla zwiedzających.

Trochę historii...

Pierwszy farmerski dom został zbudowany w 1870 roku na ziemi należącej do kaszubskich emigrantów - Józefa i Katarzyny Burchard (obecnie znanych jako Burchat). Kolejnymi jego mieszkańcami byli Joseph i Frances (Dombroski) Smagliński, a ostatnimi właścicielami była rodzina Murack'ów.

Dom zbudowano przy przecięciu dróg Wilno Road South oraz Kuiak Road, zaledwie kilka kilometrów na południe od wsi Wilno. Aby zachować go od całkowitego zniszczenia i zapomnienia, założono fundację (Burchat Homestead Fundraising Committee), dzięki której nie tylko przetrwał, ale został odnowiony i podarowany stowarzyszeniu Wilno Heritage Society jako ekspozycja do etnograficznego muzeum – skansenu. Dzięki ogromnemu wspólnemu wysiłkowi potomków pierwszych osadników oraz ich przyjaciół, szczerym darowiznom pieniężnym, materiałowym oraz ofiarowanym wkładzie pracy, stało się możliwe przywrócenie jego pierwotnej okazałości i przekazanie go potomnym jako godnego pomnika przepięknej kaszubskiej spuścizny kulturowej.

Zewnątrz domu

Zewnętrzny wygląd domu pozostał praktycznie nie zmieniony w stosunku do pierwotnego. Ze względu na zniszczenia, trzeba było całkowicie wymienić tylną przybudówkę zachowując praktycznie jej pierwotny kształt. Wzdłuż południowej strony przybudówki dodano mały wąski ganek. Z przodu domu została dobudowana przestronna weranda z filarami ocalałymi z domostw Augusta Chippior'a (przód) oraz Dombroski'ego (strona południowa). Drzwi wejściowe są oryginalne, natomiast boczne drzwi pochodzą z domu rodzinnego John'a Borutskiego.

Wnętrze domu

Dom z drewnianych bierwion jest zbudowany w sposób bardzo prymitywny. Składa się z głównego pomieszczenia mieszkalnego na parterze i dwóch pokoi – sypialni na piętrze. Frontowa sypialnia oraz podłogi zostały pomalowane na typowe dla tamtego okresu kolory. Najbardziej rzuca się w oczy podłoga w kolorze musztardowym, który jest nazywany „kaszubskim złotem” zarówno tu, w Kanadzie, jak i na polskich Kaszubach. Podłogi na parterze domu zostały wymienione. Ściany kuchni oryginalnie pokrywały pionowe deski łączone na zakładkę w kształcie litery V. Usunięto je w czasie przewozu domu do skansenu i dzięki temu zostały wyeksponowane oryginalne bierwiona, które wyczyszczono metoda ciśnieniową przy użyciu kukurydzy jako ścierniwa. Widać na nich cięcia siekiery powstałe przy ich pierwotnym ręcznym ociosywaniu.

Umeblowanie

W domu zgromadzono wiele niepowtarzalnych okazów mebli z tzw. kolekcji „Wileńskie Meble” (Wilno Furniture). Niektóre z nich były zakupione dzięki dotacji z Ontario Tryllium Foundation w latach 2003 – 2004, inne darowane dla muzeum przez osoby prywatne. Więcej informacji na temat pierwszych wykonawców wileńskich mebli (John Borutski, John Kosloski oraz John Chippior) znajduje się w sali wystawowej w drewnianej szopie (Log Shed).

Kuchnia

Na umeblowanie kuchni składa się oryginalnie pomalowany stół pochodzący z gospodarstwa rodziny Norlock'ów oraz malowana w jaskrawe kolory szafka na zastawę stołową podarowana przez miejscową rodzinę rolników – obydwie eksponaty były wykonane przez wileńskiego producenta mebli Johna Kosloskiego / Kozłowskiego przed 1900 rokiem. Skrzynie na ciasto, masielnice i inne drobne sprzęty przypominają nam o czasach, w których wszystko było wyrabiane własnoręcznie. Piec kuchenny (Findlay stove) został podarowany przez rodzinę Chippior'ów. Więcej informacji na temat mebli i sprzętów gospodarskich można znaleźć w książce *House Furnishings and Artifacts* znajdującej się w przybudówce będącej letnią kuchnią.

Salon

Salon - główne i najbardziej reprezentacyjne pomieszczenie domu, znajduje się po jego północnej stronie i wraz z częścią kuchenną zajmuje cały parter. Stoi w nim okazała szafa odzieżowa wykonana przez wileńskiego producenta mebli John'a Borutski'ego oraz ręcznie wykonana ławka, która po rozłożeniu służy jako łóżko. Pokój ten często stawał się sypialnią dla starzejących się dziadków, którzy nie mogli chodzić po schodach do pokoi na piętrze. Innym eksponatem znajdującym się w salonie jest drewniana skrzynia na bieliznę pościelową, malowana w typowe kaszubskie wzory kwiatowe, wykonana przez John'a Koloski'ego i ofiarowana przez rodzinę Kulas / Kaszubik. Druga, podobna skrzynia znajdująca się na piętrze została przemalowana w sposób mający imitować naturalne drewno.

Sypialnie na piętrze

Schody prowadzące na piętro zostały wymienione i scalone z oryginalnie zachowanymi ścianami. Po wejściu na górę widzimy kołowrotek oraz łóżko „dorosłego syna” wykonane przez John'a Borutski'ego, odarte z typowej, preferowanej przez niego brunatnej farby. W dużej niebieskiej sypialni znajduje się drewniane łóżko należące dawniej do Kosloski'ego – po prawej stronie oraz łóżko Chippior'a – po stronie lewej. Szafka na bieliznę została ręcznie wykonana przez Augusta Burchata.